

Skötselplan för naturreservatet

Stabergs ö

Innehåll

1	Administrativa data.....	2
2	Beskrivning av området och bevarandevärden.....	3
3	Avvägningar mellan bevarandevärden	5
4	Skötselområden med bevarandemål och åtgärder	5
5	Jakt.....	10
6	Dokumentation och uppföljning	11
7	Revidering av skötselplanen	11
8	Bilagor	11

1 Administrativa data

Namn	Stabergs ö
Län, Kommun	Dalarna, Falu kommun
NVR id	2049618
Fastigheter	Uddnäs 33:1, omr 2 och 3
Areal	38,5 ha
Fastighetsägare	Falu kommun
Läge	Cirka 8 km sydost om Falu centrum Koordinat: X=6718034, Y= 150336 Koordinatsystem: Sweref 99 15 45
Markslag	Areal (ha)
Barrblandskog	14 ha
Vatten	24,5 ha
Prioriterade bevarandevärden	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Friluftsliv och rekreation ▪ Biologisk mångfald
Anläggningar i och i anslutning till reservatet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ En landstigningsplats för kanoter, kajaker och mindre båtar ▪ En rastplats vid stranden med information om reservatet, rastskydd, eldstad och torrdass ▪ Yttre gränsmarkering ▪ Fem fritidshus med tillhörande uthus finns på ön. Fastigheterna inklusive vattenområde i anslutning till fastigheterna ingår ej i naturreservatet.
Naturvårdsförvaltare	Falu kommun

2 Beskrivning av området och bevarandevärden

Värden för rekreation och friluftsliv

Stabergs ö ligger nära fastlandet vid Uddnäs och Karlslund, cirka åtta kilometer sydost om Falu centrum. Stabergs ö och vattenområdet kring ön är naturskönt och välbesökt både sommar och vinter och har stor betydelse för det rörliga friluftslivet och folkhälsan. Det är lättillgängligt, framförallt vintertid. Då nyttjas stränder och omgivande vattenområde flitigt av skridskoåkare, skidåkare, fiskare och skoteråkare. Sommartid nyttjas området framförallt av båtägare, kanotister och fritidshusägare.

Stabergs ö ligger längs en av många kanotleder i Runn vilket innebär en möjlighet för kanotister att rasta/slå nattläger på ön och uppleva naturmiljön. Även vintertid finns möjlighet för skidåkare, skridskoåkare med flera att rasta här.

Stabergsöns relativt nära läge till fastlandet gör den bland annat lämplig som utflyktsmål och rastställe för personer och sällskap som vill göra kortare utflykter på Runn.

Naturvärden

Stabergs ö är en skogsklädd ö i nordöstra delen av Runn. Marken är sten- och blockrik, framför allt på västra sidan där vattnet svallat ur det finare materialet. Skogen på den mindre ön söder om Stabergs ö och som ingår i reservatet har blandad åldersstruktur med inslag av gamla tallar (>150 år).

Den stora ön har påverkats av skogsbruk, senast under 1960-talet då en fröträdställning av tall avverkades och tidigare odlingsmarker planterades med gran. Därefter har ingen skötsel utförts vilket har lett till en fri utveckling av skogen. Åldern på skogen uppgår idag till ca 60 år. Öns västra sida är talldominerad och har vissa biologiska värden för både växt- och djurliv. På öns östra sida dominerar den täta planterade granskogen som inte skötts sedan planteringen utfördes. Lövträd som lämnades kvar har utvecklats och bildar ett antal mer lövrika områden som ger variation till öns naturmiljö. Asp förekommer i relativt hög grad i dessa delar. Rester av tidigare vägar och diken kopplade till odlingsmarken bidrar till strukturer i området.

Värdefulla arter

Någon artinriktad inventering har inte utförts på Stabergs ö. På omgivande öar och längs Runns stränder finns dock den rödlistade skalbaggen reliktböck (*Nothorhina punctata*) som är beroende av mycket gammal och solexponerad tall. Genom att låta lämpliga gamla tallar i solexponerade lägen på Stabergsön utvecklas, finns det förutsättningar att gynna reliktböcken i framtiden.

Fågellivet på och runt ön är förhållandevis rikt. Sjöfåglar som häckar eller som regelbundet påträffas i området under häckningstid är skäggdopping, storlom, smålom, storskrake, småskrake, fisktärna och drillsnäppa. Andra fåglar som uppträder i området är spillkråka, fiskgjuse och lärkfalk.

Kulturhistoriska värden

Stabergs ö hörde tidigare till bergsmansgården i Lönnemossa. Sommartid kördes kreatur ut till ön för bete. Detta förekom fram till mitten av 1900-talet. Det finns spår av en bruksväg som förbinder två odlingsområden som omgärdas av diken. Odlingsmarkerna (se figur 1) är sedan 1960-talet planterade med granskog. De kulturhistoriska lämningarna i området, till exempel bruksvägen, är svåra att åldersbestämma. Om de tillkommit innan 1850 omfattas de av kulturmiljölagen och får inte förstöras eller skadas.

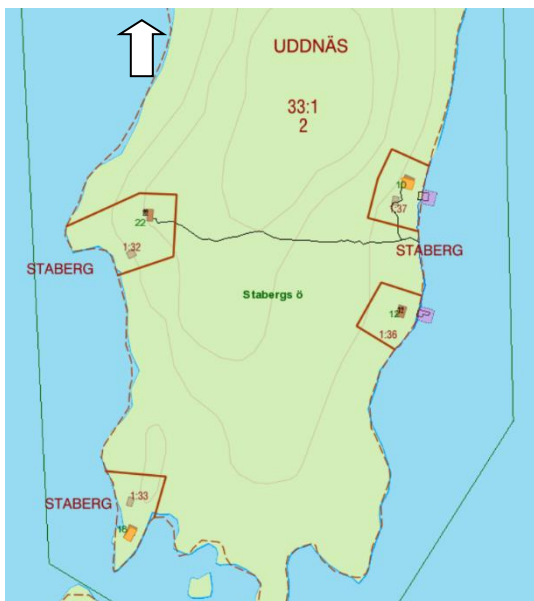

Figur 1. Utsnitt av historiska kartor över Stabergs ö från 1725 (*Geometrisk Charta öfwer Holms Hogsjö och Knifwa Bergslager*) och från 1869 (*Laga skifte*) samt ett flygfoto från 1961 som visar de tidigare odlingsmarkerna.

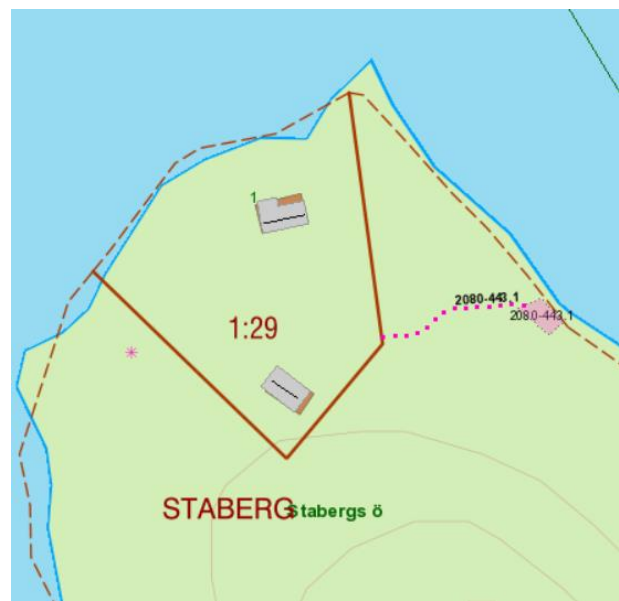
Infrastruktur och servitut

En nedgrävd elkabel går tvärs över ön i öst-västlig riktning (se figur 2). Två fastigheter är anslutna till elkabeln. Ytterligare anslutningar till elnätet kan bli aktuella i framtiden och bör då ske genom anslutning till ledningen i vattnet.

Till fastigheten Staberg 1:29 på norra delen av ön finns ett servitut för gångväg och båtplats (se figur 3).

Figur 2. Elkabel, svart linje, tvärs över ön.

Figur 3. Servitut för gångväg och båtplats.

3 Avvägningar mellan bevarandevärden

Syfte med naturreservatet

Tillgodose behov av områden för friluftslivet

Syftet med naturreservatet är att tillgodose och utveckla områdets rekreations- och friluftslivsvärden där Stabergs ö är en viktig del i Runns skärgårdsliknande sjölandskap.

Bevara biologisk mångfald

Syftet är också att utveckla och bevara områdets biologiska värden och bidra till förbättrad grönstruktur mellan öarna i Runn och till fastlandet.

Prioriteringar mellan bevarandevärden

De prioriterade bevarandevärdena är i princip likställda. Friluftsliv och rekreation prioriteras i anslutning till befintliga anordningar för friluftslivet. I övriga områden prioriteras bevarande och utveckling av befintliga naturvärden.

4 Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Stabergs ö har en relativt ovanlig skogshistoria för att vara ett naturreservat. I början av 1960-talet var ön i princip helt kalavverkad och de gamla åkrarna var i ett stadie av igenväxning. Efter avverkningen planterades förmodligen ön med tall och gran men lämnades sedan utan några mer omfattande skogliga åtgärder. Uppgifter finns om att viss vedhuggning har förekommit.

Resultatet av utebliven skogsskötsel har inneburit att skogen på ön är mycket tät och i stora delar klen för sin ålder. Variationen i trädslagsblandning är dock relativt stor då ingen systematisk röjning av löv har skett (som var brukligt inom skogsbruket tidigare).

För att öka värdet för besökare samt växt- och djurliv på ön bör skogen inledningsvis skötas genom en naturvårdsanpassad gallring. Syftet med åtgärden är att förstärka de värden som finns på ön och skapa en större variation i ålder och täthet. Det är också viktigt att planera för ökad stabilitet i trädskiktet. Efter de initiala åtgärderna kommer skogen att lämnas för i princip fri utveckling så att den så småningom närmar sig ett naturskogsliknande tillstånd. Punktinsatser för att gynna enstaka träd (till exempel ringbarkning), fällning av riskträd eller röjning av granplantor kan bli aktuellt. Behov av punktinsatser kontrolleras vid uppföljning av naturreservatets utveckling. Med tanke på öns tidigare odlingshistoria kan skogsbete vara en möjlig skötselmetod om förutsättningar finns.

Mindre stigar och rester av en gammal väg med diken vid odlingsmarken finns på ön. Tydliga stigar, vägen samt odlingsrösen markeras innan skogsåtgärder utförs för att behållas intakta.

Om det är praktiskt möjligt samlas grenar och toppar ihop och transporteras bort från ön vid den naturvårdsanpassade gallringen. Annars lämnas det i högar som eldas upp eller får brytas ner på plats.

Bevarandemålen beskriver det tillstånd för respektive skötselområde som råder när målen är uppfyllda. Utveckling till naturskogsliknande förhållanden kommer att ta mycket lång tid på grund av skogens idag relativt unga ålder. Tidshorizonten för när målen nås är därför mycket lång, kanske 50 år eller längre.

Reservatet är indelat i åtta skötselområden beroende på naturtyp och skötselriktning. Utöver dessa skötselområden behandlas även skötselområdet *Friluftsliv och anläggningar*. Där kommer skötselåtgärder att genomföras för att öka områdets tillgänglighet, säkerhet och upplevelsevärden. Vid en utveckling av friluftslivet i området och om behov uppstår ska det vara möjligt att anlägga och iordningställa ytterligare anläggningar för friluftslivet på lämplig plats. Det kan röra sig om exempelvis markerade stigar och ytterligare en övernattningsplats med tillhörande anordningar.

Skötselområde 1: Grandominerad barrskog

Beskrivning

Skötselområde 1 ligger på öns nordöstra sida och lutar brant ner mot vattnet. Skogen är tät och grandominerad med ett stort inslag av löv längs stranden. Bäver har fällt många träd som ligger i strandkanten och en bit upp i skogen.

I norra delen av området finns ett servitut för gångstig och båtplats tillhörande öns nordligaste bebyggda fastighet.

Bevarandemål

Naturskogsliknande barrskog med träd i varierande dimensioner och olikåldrighet samt med förekomst av stående och liggande död ved. Närmast stranden dominerar lövet.

Skötselåtgärder

En naturvårdsanpassad gallring utförs för att utveckla områdets naturvärden och olikåldrighet samt att gynna lövdominansen vid strandkanten. I brantare partier kan fällda träd lämnas kvar, i övriga området avlägsnas virke, grenar och toppar. I anslutning till den bebyggda fastigheten

i den norra delen tas riskträd ner och åtgärder för att öka ljusinsläpp, hålla stigen och båtplatsen (servitut) fria genomförs.

Skötselområde 2: Tallskog av varierande ålder

Beskrivning

Skötselområde 2 består av en tät och ogallrad tallskog med inslag av björk. I de lägre partierna, i höjd med den norra gamla odlingsmarken, dominerar istället gran. Marken är mycket stenbunden och längs stranden är det bitvis rena klapperstensfältet.

Bevarandemål

Skogen ska präglas av olikåldrighet med varierande täthet och en dominans av tall men där inslaget av björk är tydligt. Det lägre liggande området vid den gamla odlingsmarken domineras av gran.

Inom området finns en rastplats vid stranden.

Skötselåtgärder

För att utveckla området mot en mer olikåldrig och variationsrik barrskog utförs en naturvårdsanpassad gallring. Gallringen genomförs så att variationen i skogens ålder och täthet ökas där utvalda trädindivider gynnas. Vissa områden, t ex stenpartier, kan lämnas för fri utveckling. Generellt gynnas björk i området.

Intill och kring bebyggda fastigheter sparas och gynnas stormfasta träd.

Skötselområde 3: Ogallrad granskog på gammal odlingsmark

Beskrivning

Skötselområde 3 består av två separata områden med tät, ogallrad drygt 60-årig granskog. Den norra delen har en del grövre och döda träd där det förekommer hackspår av spillkråka. Fältskikt saknas i princip. Marken har tidigare brukats som åker men planterades igen när resten av ön avverkades i början på 1960-talet. Gamla diken omger odlingsmarken och enstaka odlingsrösen ligger staplade i kanterna. En vägbank binder ihop de två områdena och leder ner till stranden på den östra sidan av ön.

Bevarandemål

Äldre granskog med träd i varierande dimensioner och rik förekomst av stående och liggande död ved. Inslag av lövvegetation förekommer, särskilt i områdets kanter, strandzon och vid bebyggda fastigheter. Samtliga odlingsrösen, gamla diken och vägbanken är fria från träd- och buskvegetation.

Skötselåtgärder

En naturvårdsanpassad gallring utförs där gran i olika dimensioner samt lövträd sparas för att bilda en variationsrik, flerskiktad skog. I den grövre granskogen i områdets norra del utförs en mer försiktig gallring, området lämnas sedan för att utvecklas mot ett naturskogstillstånd.

Lövträd i strandzon och kanterna gynnas. Partier med tätare och klenare granskog gallras för att ge en dimensionstillväxt och så att lövträd har möjlighet att etablera sig och gynnas.

I anslutning till bebyggda fastigheter tas riskträd ner och åtgärder för att öka ljusinsläpp och gynna lövträd genomförs.

Odlingsrösen, gamla diken och vägbanken friställs från träd och buskar för att framhäva områdets kulturhistoria. Återkommande röjningar genomförs vid behov.

Skötselområde 4: Asp och björkskog med tallinslag

Beskrivning

Skötselområde 4 består av fyra olika delområden i varierad storlek med en självföryngrad lövskog med främst asp och björk. Den är oröjd och ogallrad och självgallring pågår med relativt god förekomst av ung död ved som följd. I vissa delar är inslaget av tall märkbart och en del ung gran håller på att etablera sig.

Bevarandemål

Lövdominerad äldre skog med inslag av spärrgreniga tallar. God förekomst av stående och liggande död ved.

Skötselåtgärder

All gran och en del yngre tall avverkas/gallras bort för att gynna dimensionstillväxt hos lövträden och enstaka större tallar. All befintlig, stående och liggande död ved inom området sparas. För att bibehålla och utveckla lövdominansen bör granunderväxt kontinuerligt hållas efter. Stenpartier undantas från skogsåtgärder.

Vid angränsande bebyggda fastigheter utförs åtgärder för att minimera risken att omgivande träd riskerar att falla och skada byggnader.

Skötselområde 5: Grandominerad ungskog

Beskrivning

Skötselområde 5 består av en ca 35-årig, tät ungskog med mest gran. En lövskärm har avverkats tidigare där ca 5 % löv har sparats.

Bevarandemål

Blandskog med dominans av gran och löv och med en variation i täthet och ålder. Lövinslaget är särskilt tydligt mot angränsande fastigheter med byggnader.

Skötselåtgärder

Ungskogen gallras för att gynna lövinslaget och skapa en mer varierad och lättillgänglig skog. Allt löv sparas och ges utrymme för dimensionsutveckling. Särskilt i angränsning till

fastigheterna med byggnader gynnas lövträden för att bidra till en ljusare omgivning.

Skötselområde 6: Ung tätvuxen tallskog

Beskrivning

Skötselområde 6 består av ett oröjt och ogallrat 50-årigt tallbestånd.

Bevarandemål

Naturskogsartad barrskog där tall dominerar och mängden stående och liggande död ved är stor.

Skötselåtgärder

Området lämnas till stor del för fri utveckling mot ett naturskogstillstånd. I de högre liggande delarna med god bärighet utförs en naturvårdsanpassad gallring/röjning för att öka dimensionstillväxten av tall. I anslutning till den bebyggda fastigheten i sydväst kan riskträd tas ner och åtgärder för att öka ljusinsläpp genomförs.

Skötselområde 7: Gammal tallskog på mindre ö

Beskrivning

Skötselområde 7 är omkring 0,5 hektar och består av ett tallbestånd med blandad åldersstruktur med inslag av gamla tallar.

Bevarandemål

Skogen ska vara en flerskiktad tallskog.

Skötselåtgärder

Fri utveckling av tallskogen där gamla tallar i strandlinjen friställs så att de blir solexponerade.

Skötselområde 8: Liten rönnskog

Beskrivning

Skötselområde 8 är mycket litet och ligger i anslutning till den gamla odlingsmarken. Det domineras helt av rönnskog.

Bevarandemål

Området domineras av rönnskog.

Skötselåtgärder

Området lämnas i princip för fri utveckling. Gran- och tallplantor röjs dock bort vid behov för

att säkra lövdominansen.

Skötselområde 9: Friluftsliv och anläggningar

Beskrivning

På öns västra sida anläggs en rastplats med eldstad och torrdass samt möjlighet för övernattnig. Rastplatsen blir även tillgänglig för utövare av vinteraktiviteter, till exempel skridsko- och skidåkare. En informationstavla välkomnar besökare till området samt beskriver reservatet.

Vid rastplatsen är strandområdet tillgängligt för kanotister och eventuellt mindre båtar.

Bevarandemål

Bevarandemålen är uppfyllda när:

- Rastplats med informationstavla om reservatet finns iordningställd.
- Sjöbotten och strandområde är iordningställd för landstigning med kajak eller kanot.
- Reservatets gränser är markerade i strandlinjen.

Skötselåtgärder

Initiala åtgärder

- Anläggning av rastplats med eldstad, slogbod och torrdass samt uppförande av informationstavla om naturreservatet.
- Iordningställande av vatten- och strandområde vid rastplatsen för att kunna landstiga med kajaker och kanoter.
- Markera reservatets gränser längs strandlinjen, enligt gällande svensk standard.

Löpande skötsel

- Rastplatsen ska vara tillgänglig och ge ett städat intryck, informationstavlan håller god kvalitet med aktuell information.
- Städning av mark- och vattenområden ska utföras vid behov.
- Riskträd i anslutning till rastplatsen åtgärdas vid behov.

5 Jakt

Jakt är inte reglerat i föreskrifterna för reservatet. Falu kommun är markägare och kan på det sättet styra eventuell jakt i området. Idag bedrivs ingen jakt på Staberg ö.

6 Dokumentation och uppföljning

Dokumentation

Förvaltaren ansvarar för att dokumentera genomförda skötselåtgärder. Förvaltaren ska även dokumentera underhållsåtgärder samt genomförd tillsyn av friluftsanläggningar.

Uppföljning

För att veta om uppsatta bevarandemål nås, om genomförda skötselåtgärder har varit relevanta och om kostnaderna står i proportion till resultaten ska uppföljning genomföras. För uppföljningen svarar Falu kommun. Uppföljning ger vägledning om ytterligare anläggnings- eller bevarandeåtgärder krävs för att upprätthålla en gynnsam utveckling av friluftslivet och bevarandetillståndet.

7 Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och ska revideras av förvaltaren och beslutas av ansvarig nämnd då uppföljningen indikerar att behov finns eller om skötselplanen i övrigt är inaktuell.

8 Bilagor

- I. Beräknade kostnader
- II. Karta över skötselområden
- III. Karta över målpunkter/anläggningar för friluftslivet

BILAGA I

Kostnader för marknadsvärdeminskning, iordningställande av naturreservatet och förvaltning
1: Marknadsvärdeminskning

Statligt bidrag - (ersättning för nedskrivet marknadsvärde)	*
<hr/>	
Nettoinvestering	* Bidrag ansökt 2018, positivt förhandsbesked. Max 50% ersättning. Osäker summa

2: Initiala kostnader för iordningställande av naturreservatet 2018-2019
2:1 Investeringar:

Anläggning av rastplats	75 000
<hr/>	
Total investeringskostnad	75 000
Statligt bidrag för lokala naturvårdsprojekt (LONA)	37 500
<hr/>	
Nettoinvestering	37 500 kronor

2:2 Driftskostnader:

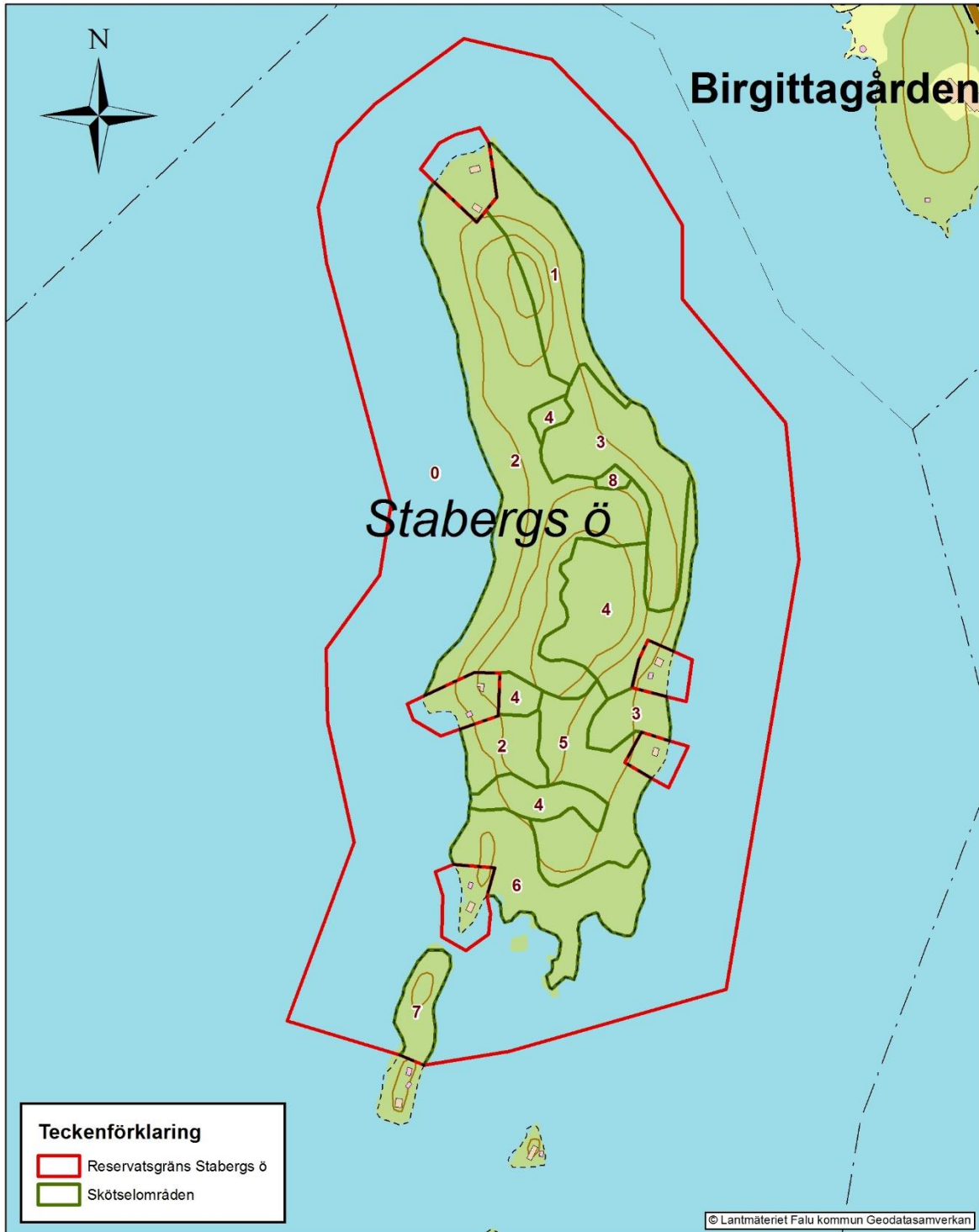
Utmärkning av reservatsgräns	20 000
Iordningställande av landstignings- och rastplats	60 000
Informationsskylt, 1 stor	15 000
<hr/>	
Total kostnad	95 000
Statligt bidrag för lokala naturvårdsprojekt (LONA)	47 500
<hr/>	
Nettokostnad	47 500 kronor

3: Årlig förvaltningskostnad

Förvaltning: tillsyn, rastplats, m.m.	10 000
<hr/>	
Årlig förvaltningskostnad	10 000 kronor

BILAGA II

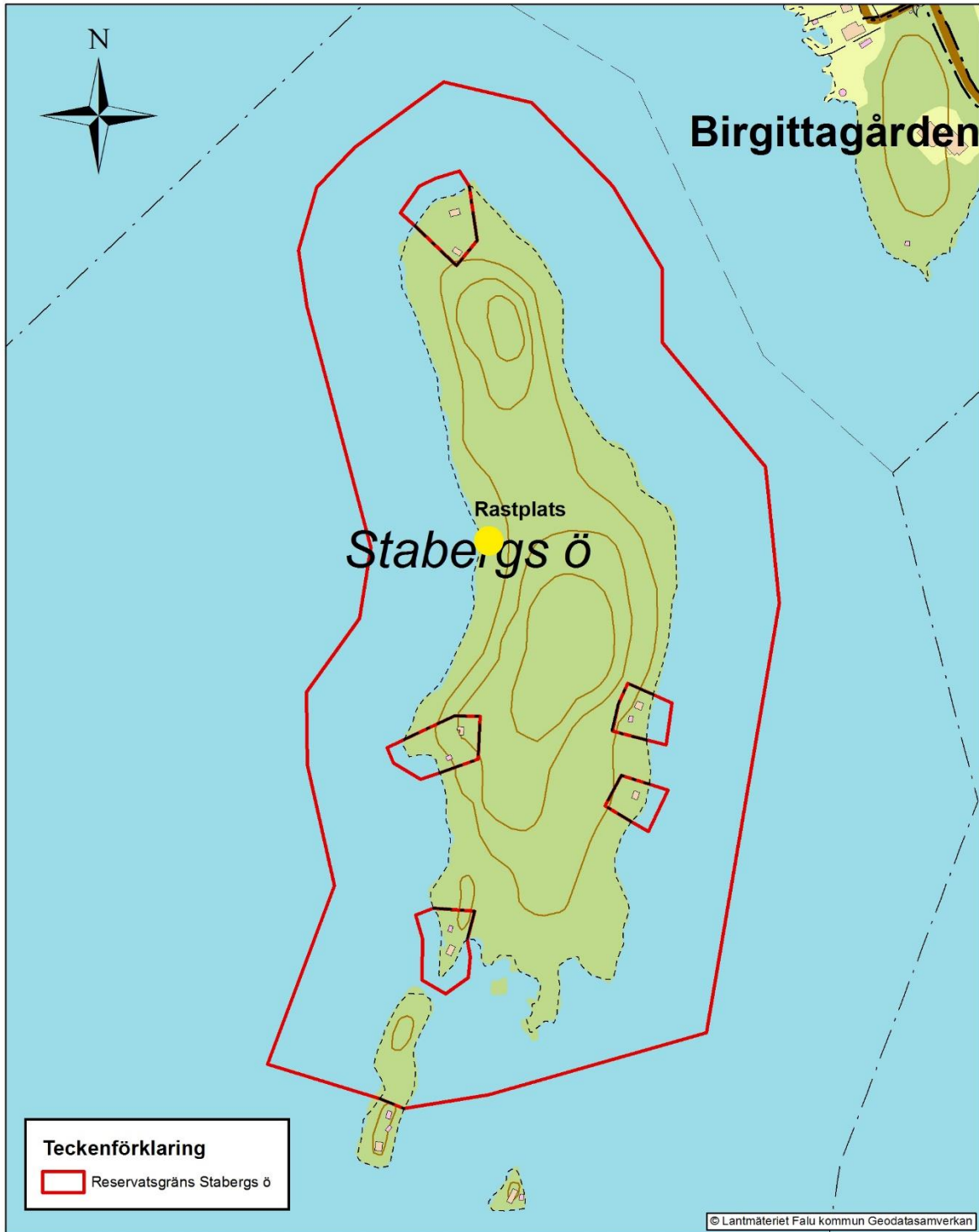
Skötselområden
Naturreservatet Stabergs ö

0 100 200 300 Meter

BILAGA III

Målpunkter friluftsliv
 Naturreseptatet Stabergs ö

0 100 200 300 Meter